

ETH DIARI

Numerò 23
Dimèrcles 3 de hereuèr 1999

HUELHETON

DIARI

D'ARAN

Prètz: 50 pessetes

ERA GENERALITAT CRE "COMPRENSIBLE" ERA GRÈVA D'INTERNAUTES E DA SUPÒRT ARA TARIFA PLANA

DESCOBREIX
INTERNET

ETH comissionat entara Societat dera Informacion dera Generalitat, Miquel Puig, a qualificat aué de "comprensible" era grèva d'internautes celebrada dimege passat e a assegurat qu'era "tarifa plana ei er unic miei entà obtier un desvolopament solid deth hilat e garantir er accés universau".

Puig a assolidat qu'eth darrèr desajustament ara tarifa electronica locau e eth funcionament "inapropiat" d'In-fovia Plus "son rasons sufisentes entà ahiscar aguesta responsa des navegants que, a diferéncia d'ua grèva de

servicis publics a arrenhuh d'atrèir era atencion sense perjudicar a d'auta gent non metuda en conflicte".

Eth comissionat a rebrembat que CiU ja presentèc ua proposicion de lei entara modificacion dera Lei Generau de Telecomunicacions qu'exigie, a trauèrs deth concèpte de servici universau de telecomunicacions, era garantia d'un conjunt de servicis tamb ua qualitat determinada, accessibles entà toti es ciutadans e tamb un prètz assequible.

Puig "celebrèc" es esfòrci deth Ministèri de Foment entà arténher era tarifa plana, tot e qu'a senhalat qu'es resultats son encara "insufisents".

FECSA E ENHER INVERTIRÀN 2.500 MILIONS ENES COMARQUES DE LHÈIDA EN 1999

ES companhies electricas FECSA e ENHER invertiràn enguan 2.557 milions de pessetes enes parçans de Lhèida e ena listra de Ponent, en Aragon, entà assolidar e ampliar es hilats de distribucion de corrent electric.

Segontes an informat aué hònts d'andues companhies, era inversion preten mielhorar tecnologicament es installacions electricas e garantir era maxima qualitat deth servici as 250.000 clients que i a en airau.

Es principaus punts d'actuacion des trabalhs d'ampliacion e mielhora des hilats de distribucion son es estacions recebedores, es linhas de tension miejana, es naues linhas e eth renauiment d'installacions com es dera autovia de Cervera, deth TGV o deth baratge de Rialb.

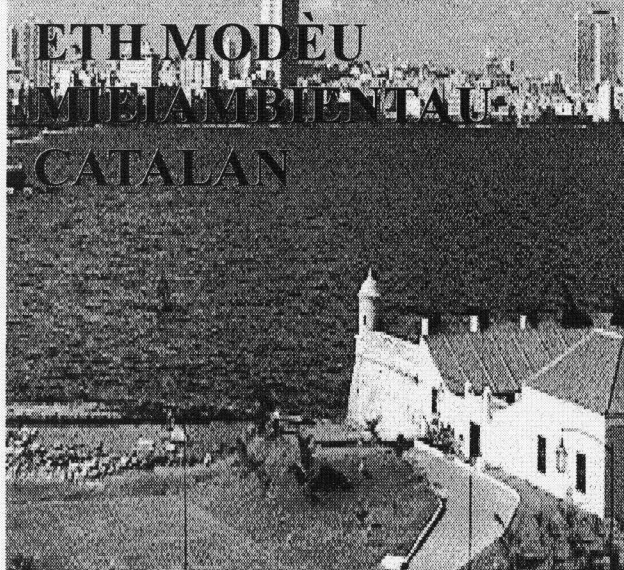
Era ampliacion deth hilat de baisha e mieja tension dera ciutat de Lhèida s'empòrte un

enher
FECSA

totau de 429 milions de pessetes des sòs amiats a inversions, en tot qu'era installacion de nau subministraments, d'acòrd tamb eth Plan d'Electrificacion Rural, supausarà ua inversion de 347 milions.

ETH CONSELHÈR DE MIEI AMBIENT VIATJARÀ A CUBA ENTÀ EXPORTAR ETH MODÈU MIEI AMBIENTAU CATALAN

ETH conselhèr de Miei Ambient dera Generalitat, Joan Ignasi Puigdollers, viatjarà aguest mes de hereuèr a Cuba, país ath quau Catalonha exportarà eth sòn modèu mieiambièntau, especiaument en sanejament d'aigües residuas.

Puigdollers viatjarà entà Cuba eth pròplèu dia 10 de hereuèr, a on signarà dus protocòus de cooperacion en çò que tanh ath miei ambient tamb eth Ministèri de Sciéncia, Tecnologia e Miei Ambient (CITMA) e er Institut de Recorsi Idraulics dera Republica de Cuba. Atau madeish, eth conselhèr intervierà tanben en seminari sus Avaloracion des empreses mixtes en sector dera aigua e sanejament, organiat per Aigües de Barcelona (Agbar) deth 3 enquiath 8 de hereuèr

ena Havana, a on expausarà eth modèu de gestion dera aigua en Catalonha.

Eth prumèr des protocòus a coma objectiu realisar un estudi sus era situacion e es besonhs de sanejament deth riu Quibú, que passe pera Havana, e que peth sòn plaçament, era poblacion existenta e es perspectives de desvolopament futur constituís ua des prioritats d'actuacion der Institut Nacionau de Recorsi Idraulics (INRH) deth Govèrn cuban.

Er estudi analizarà ua avaloracion detalhada dera situacion deth riu Quibú entà establir es opcions, besonhs d'infraestructures e alternatiues mès operatiues entath corrècte tractament e sanejament d'aigües residuas, autant d'origina industriau coma domestica,

que s'emprincièren en conqèst deth riu Quibú ath sòn pas pera Havana.

Eth protocòu includís era possibilitat de desvolopar pròves pilòt o installacions experimentaus que permeten comprovar es propòstes que se definissen en trabalh.

Entath conselhèr, se tracte d'exportar eth *know how* catalan (infraestructura logistica) en aguest camp e enquiath tecnologies desvolopades en Catalonha, que s'an demostrat eficaces en terren deth sanejament de Catalonha.

Eth dusau protocòu de cooperacion se signarà tamb eth Ministèri de Sciéncia, Tecnologia e Miei Ambient dera Republica de Cuba, e a coma objectiu era transferéncia e escambi d'informacion entre era Generalitat e aguest orga-

nisme, atau com era collaboracion en çò que tanh ara gestion ambientau, investigacion scientifica, conservacion de recorsi, educacion ambientau e desvolopament de tecnologies associades ara proteccion e mielhorament ambientau.

Laguens dera linha de cooperacion tanben se prevè qu'era Conselleria de Miei Ambient coopèrè tamb Cuba dant supòrt ara realizacion deth Seminari Scientific Internacionau sus Produccion Límpia que se celebrarà deth 8 enquiath 11 de junh de 1999 en Cuba, organiat amassa pera Universitat Autonòma de Barcelona e era Universitat Centrau de Villas (Santa Clara, Cuba), e qu'a eth supòrt deth Ministèri d'Educacion Superior de Cuba e dera Generalitat de Catalonha.

EN CATALONHA I A UNS 15.000 CANS DE RACES PERILHOSES

EN Catalonha i a ath torn d'uns 15.000 cans de races potencialment perilhoses, segontes calculs deth director generau de Miei Naturau dera Generalitat, Jordi Peix.

En declaracions a EFE, Peix a explicat que "encara que non i a un cens especific, calculam que deth miei milion de cans que i a en Catalonha, entre 10.000 e 15.000 son exemplars de races potencialment perilhoses, çò que non vò pas dider qu'ac siguen toti".

Era Generalitat vò endurir es mesures preventives de seguretat de determinades races de cans dempús des darrèrs atacs protagonisadi per aguesti animals e, especiaument, era mòrt d'un mainatge en Malhòrca esbocinat per un dòg.

Eth director generau de Miei Naturau a destacat "era im-

portància deth decret publicat ager en Diari Oficiau dera Generalitat, pr'amor qu'ei eth prumèr que balhe era responsabilitat ath propietari, tamb çò qu'es qu'enquia ara se considerauen accidents passen a èster consideradi negligéncies".

Peix a esclarit que "eth responsable de quinsevolh atac ei tostemp eth propietari, en cap de cas non ei eth can o er adretriador, perque eth propietari a de contarotlar tostemp eth procès d'adretriament der animau, ja que influís ena perilhositat o era obediéncia deth can". Era Generalitat harà un seguiment des races potencialment perilhoses "entà trobar era arraitz deth problèma e atau poder actuar apropiadament", en basà-se enes censi especifics qu'auràn de hèr toti es ajuntaments.

Segontes a explicat Peix, "tamb aguesta informacion e dempús de discutir en prigonditat eth nau decret, apareisherà ua normatiua especifica, que poderie èster prèsta abantes der ostiu", ena linha dera propòsta ath Govèrn dera Generalitat entà contarotlar mès fòrtament aguesti tipus de cans e qu'ager siguec auançada peth Departament d'Agricultura.

S'es atacs des cans passen a èster considerats fauta grèu, se s'aplique eth Còdi Civi es sancions entàs propietaris, un viatge aprovada era naua normatiua, anaràn des 250.000 enquiath 2.500.000 de pessetes.

Segontes eth Conselh de Veterinaris Espanhòus, cada an i a entre 10.000 e 12.000 denúncies per atacs d'animals, eth cinc per cent des quas an de besonh assisténcia medica.

Peix, qu'a rebrembat que d'ençà des ans 50 toti es ajuntaments an un cens d'animals domestics, a assegurat qu'era normatiua qu'obligue a especificar es cans de races potencialment perilhoses aurà caractèr retroactiu.

Eth responsable de Miei Naturau a rebrembat que "en Catalonha se hec era prumèra lei de proteccion d'animals eth 1988, e hè pòc gessec un decret de registre des animals, ath delà que lèu totes es ordenances municipaus obliguen es propietaris des cans a meté-les musèra e correja".

Peix a exigít "autoproteccion as propietaris d'animals, que tostemp son es responsables" e se decidís mès peth contròtle que pas pera proibicion, "que tostemp ei eth darrèr extrem, com a passat en França o Anglatèrra, a on era societat a estat incapabla de trobar ua auta solucion".

"Cau ua pedagogia, coma passèc tamb er abandonament de cans, entà arténher ua possession responsabla, e entad açò que cau publicitat e ua formacion pedagogica entara quau se i a interessat plan es cliniques veterinaries e es protectores d'animals" a hijut Peix.

DOCUMENTS

Ara seguida vos presentam era dusau part deth Programa d'actuacions de 1999 qu'ei includit en document dera Oficina de Foment e Ensenhament der Aranés titolat *Memòria 1998 - Programa 1999*.

PROGRAMA D'ACTUACIONS DERA OFICINA DE FOMENT E ENSENHAMENT DER ARANÉS TAR AN 1999 (e II)

SERVICI JURIDIC E D'ASSESSORAMENT

- Assolidar eth dossièr de documentacion sus Legislacion der aranés e facilità-ne era consulta.
- Hèr eth seguiment des decretès que desenvolopen era Lei de Política Lingüística e cuedar dera inclusion d'aspèctes referents ar aranés.
- Treballar en desenvolopament der article 20.2 dera Lei de Regim Especial dera Val d'Aran e en assoliment deth traspàs dera competència.

SERVICI D'ATENCIÓN E INFORMACION

- Respona ara grana demana existenta d'informacion.
- Assolidament de documentacion entà facilità-ne era informacion.
- Atencion ath treball de Secretaria e de public.

SERVICI DE NORMALISACION SOCIAU

- Continuar damb eth procès iniciat en mon dera ostalaria e deth comèrç en tot empossar actuacions conjuntes damb es organizacions professionaus. Distribuir informacion generau sus era lengua de-

ra Val d'Aran.

- Continuar damb eth treball iniciat en mon dera administracion en tot assolidar era linha establèrta de treball amassa.
- Continuar e assolidar eth treball iniciat en mon deth treball e, mès concretament, damb es sindicats. Tanben, possar era promocion der aranés en ambit dera joenessa, dera sanitat, dera Glèisa... Assolidar es processis ja iniciats.
- Possar ua campanha generau de promocion der aranés, protagonizada per aranesi d'adopcion que parlen aranés.
- Mantier e empossar eth Concors Mossèn Condò.

SERVICI D'ATENCIÓN AR ARANÉS EN ENSENHAMENT

- Collaborar damb eth Departament d'Ensenhament en foment der aranés enes escoles d'Aran.
- Publicacion des libres de tèxte.
- Incentivacion e estimul der us der aranés e dera promocion dera identitat pròpria enes escoles.
- Dar supòrt as contactes e processis de treball per aranés e per occitan en ensenhament damb es

departaments e regions franceses en territòri occitan. Assolidar eth contacte existent damb es Hauts Pyrenées entara edicion conjunta de libres de tèxte.

- Continuar damb eth procès iniciat de promocion der aranés enes universitats.
- Gestionar era equivalència des Diplòmes de Reciclatge der ICE as Diplòmes dera Junta Permanenta d'Aranés. Facilitar era obtencion (convalidar) des Diplòmes dera Junta Permanenta d'Aranés ad aqueri alumnes der IES qu'agen obtengut bones qualificacions d'aranés ena sua escolaritat.

SERVICI DE MIEIS DE COMUNICACION

- Possada d'un procès que facilite er augment dera preséncia der aranés enes mieis de comunicacion.
- Procurar qu'ena concession de freqüències de ràdio e TV se tengue en compde era obligacion de quòtes de temps en aranés.
- Treballar pera consolidacion e eth possible augment dera preséncia der aranés ena premsa escrita.
- Possar un estudi d'audiència des mieis de comunicacion en aranés.

COLLABORACIONS PERSONAUS

Ia ua dita en aranés qu'ei plan aisida: "Cada un que conde era hèira segontes li va". E en tot que n'i a qu'arrissen amplement quan enten aquerò d': "Enguan plan, non mos cau pas queishar", que non ei sonque ua manèra d'interpretar qu'es negòcis foncionen e qu'es toristes arriben tà gustar es ingentes quantitats de nhèu qu'acumule era nòsta montanha sagrada. Dauant era rialha d'uns -didia-, te tròbes damb eth silenci eloqüent des auti a qui, maugrat er *overbooking*, non les melhore era mesada, o d'aqueri d'auti mès optimistes qu'arredonissen er ahèr damb aquerò de: "Se nhèue n'i a tà toti". Aué quauquarrés en Baqueira me didie qu'es "toti" non son tanti coma se pensen per aqui delà (passat eth túnel) a on tostemp que se parle d'Aran s'afirme qu'en aquest país s'estaquen es cans damb langoïsses.

Un recent estudi d'ua entitat bancària deishau Vielha ben mau parada en rànquing des rendes familiars en tot plaça-la enes lòcs mès baishi dera província de Lleida. Mos i calerà pensar en aquest ahèr, per'mor qu'un país que genèr mils de milions de pessetes en beneficis aurie de poder respòner ad aguesti examens damb

E a tu, com te va?

mès nòta que, per exemple, Balaguer, ciutat coneishuda pes sues crisis industrials e que, maugrat es cracs deth papèr, ei ath capdauant dera renda familiara ena província.

È trobat responses variades ad aquest interrogant, qu'aurie d'èster collectiu. Uns m'an dit qu'enes lòcs toristics se crube mès en nere; d'auti, qu'es convènis de torisme son es mès baishi de Catalunya; d'auti an hèr referéncia ara precarietat laborau. Pòt èster que i age un shinhau de tot e qu'en definitiua aqueri que guanhen ueitanta mil pessetes, en tot atier es toristes, descompensen era balança des guanhs d'aqueri auti que negòcien damb er urbanisme e per tant, es economies familiars que tanben supòrten mès despenses hijudes qu'en d'auti lòcs, non arriben ara mieja. Açò qu'ei plan de bon veir! En tot cas aquest ahèr, se mès non, mos a de servir tà non quèir ena madeisha autocomplaença d'aqueri que son convençuts qu'en Aran viuem toti com Alícia, en país des maravilhas. Donc, e s'es numeròs des bancs non es trompen, melhor non generalisar, perque ací: "non firen toti"

Francès Boya

AGENDA

10 ores Excursion tamb raquetes de nhèu entà Montgarri. Informacion

16.30 ores Visita guidada pera Val culturau. Burèu d'informacion de Baqueira 1.500

23/2 ores Musica en dirècte en Tiffany's. Vaquèira.

ENTÀ AMPLIAR ETH NÒSTE EQUIP DE CORRECTORS-REVIRADORS D'ARANÉS

ETH DIARI cèrque correctors d'aranés entà trabalhar tres ores diàries de casa estant. Ei imprescindible auer ordinador e saber usar bèth tractament de tèxte. Comparatz tamb assessorament d'expèrts en correccion e trabalharatz en equip. Trucatz pes tardes entà concertar entrevista ath telefon 973 64 17 72.

CONVOCATÒRIA DETH CONSELH ASSESSOR D'ETH DIARI

Entath dijans 4 de hereuèr de 1999, tàs 20 ores qu'ei convocada era tresau amassada plenària deth Conselh Assessor d'ETH DIARI, en locau dera redaccion deth diari en Vielha, carrèr Doctor Manèl Vidal locau numerò 5.

Er orde deth dia qu'ei eth següent:

- Avaloracion des 26 prumèrs numeròs d'ETH DIARI
- Campanha de soscripcions.
- Anoncians.
- Declaracion d'ETH DIARI coma producte d'interès culturau. Era relacion tamb es Institucions.
- Nauí productes editoriaus.
- Seminari permanent deth programa de revirada informatizada der aranés: PROGRAMA ARANET
- Atenèu d'Aran.

Edite ETH DIARI
Familia Colomines
Centre d'estudis VIVÈNCIA ARANESA:
Aula Europa des Pirinèus (Val d'Aran)
Carrèr Doctor Manèl Vidal
locau num.5
(Darrèr edifici/ Ath cant der Espitau)
25530 Vielha-Val d'Aran
Telefon: 973641772
Fax: 973640871
E-mail vivenciaaranesa@ctv.es

Editor e director : Joan-Ramon Colomines-Companys.
e-mail: jrcc@apdo.com

Informatica e dessenh: Marc Colomines i Nadal.

Equip de correctors: Pilar Barés e Xavier Gutierrez.

Impression: Xerox's Document Center 220 ST d'ETH DIARI a Vielha

Tirada: 1000 exemplars.

8. Era campanha electorau e ETH DIARI.

9. Sugeriments e preguntes.

Era lista de convocadi entath Conselh Assessor d'ETH DIARI ei era que seguis:

Union Democratica Aranesa, Convergència Democratica Aranesa, Unitat d'Aran, Partit Popular aranés, Agropacion Gent d'Aran, Lengua Viua, Es Corbilhuèrs de Les, Grèmi d'Ostalaria, Comissions Obrères, Union Generau de Treballadors, rector dera parròquia de Sant Miquèu, rector dera parròquia de Gausac, CITVA, IES d'Aran, Fondacion Musèu Etnologic, Grop de Mestres, Escoles d'Aran, Centre de Recorsi Pedagogics, Es Sautarèths de Bossòst, Còlha Sta. Maria de Mijaran, Es Fradins de Vielha, Escòla Aranesa d'Esquí, Baqueira Beret, Conselh Esportiu Val d'Aran, CEVA, CAEI, Centre de Cultura de Bossòst e, a títol personau, Rosèr Faure, Paco Boya, Pilar Busquets e Amparo Serrano.